

PARA VALTTI

Vuonna 2024 Valtti-ohjelmaan osallistuneiden perheiden palaute

Koonnut: Heidi Leppä

Valtti-ohjelma

Suomen Paralympiakomitean koordinoiman Valtti-ohjelman avulla pyritään löytämään erityistä tukea tarvitseville lapsille ja nuorille liikuntaharrastus. Ohjelmassa Valtti etsii lapselle tai nuorelle neljä harrastekokeilumahdollisuutta, jotka toteutetaan pääasiassa syksyllä. Valtti-ohjelmaan voivat hakea mukaan 6–23-vuotiaat erityistä tukea tarvitsevat lapset ja nuoret, jotka eivät vielä ole löytäneet sopivaa liikuntaharrastusta.

Valttiplus-hanke

Perheiden liikuntaneuvonnan Valttiplus (2024–2027) on kolmivuotinen Suomen Paralympiakomitean, Jyväskylän ammattikorkeakoulun Likesin ja Kolmen kampuksen urheiluopiston ryhmähanke, jonka yhteisenä kehittämisympäristönä toimii Paralympiakomitean valtakunnallinen Valtti-ohjelma. Hanke on osin Euroopan sosiaalirahaston (ESR+) rahoittama.

VALTTI⁺

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Likes
by jamk

1 Valtti-ohjelmaan hakeneiden ja palautekyselyyn vastanneiden taustatiedot

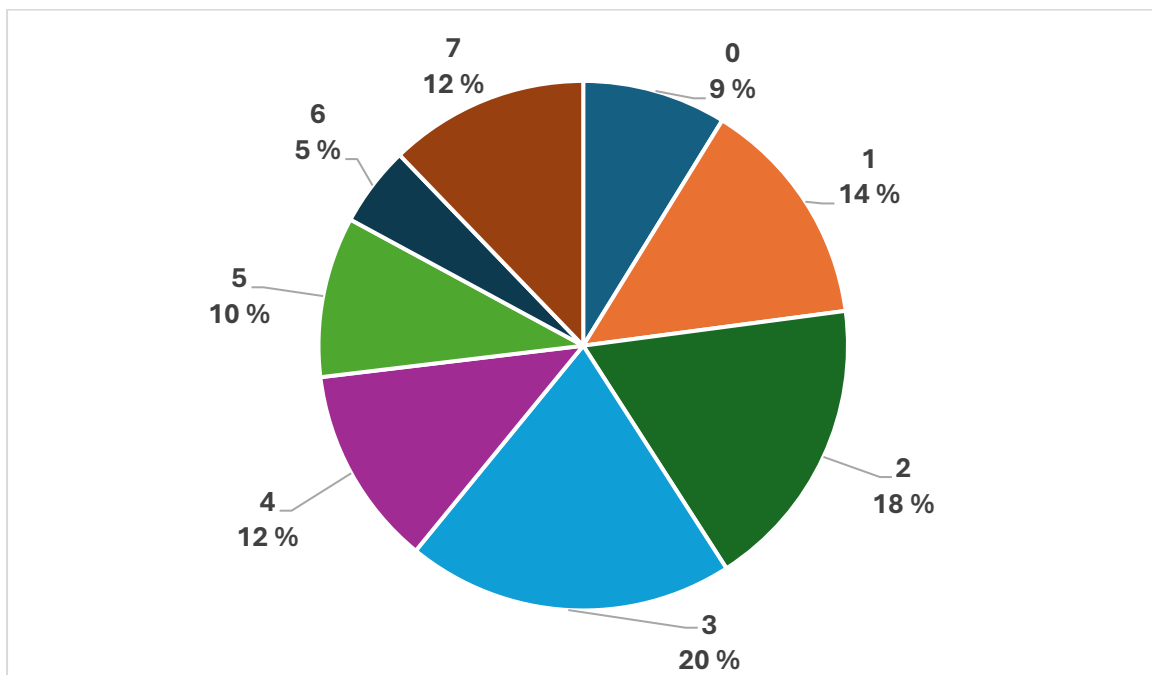
Tässä raportissa kuvataan perheiden kokemuksia Valtti-ohjelmasta niiden perheiden osalta, jotka osallistuivat Valtti-ohjelmaan vuonna 2024 ja vastasivat palautekyselyyn 2.2.2025 mennessä. Keväällä 2024 Valtti-ohjelmaan haki yhteensä 208 lasta ja nuorta ympäri Suomea. Suurin osa hakijoista (63 %) ilmoitti olevansa poikia ja heidän äidinkieltensä oli pääasiassa suomi (84 %). Hakijoista suurin osa (93 %) ei ollut hakenut Valtti-ohjelmaan edellisellä vuotena. Useimmiten hakijat raportoivat vaikeuksia ystävien saamisessa, oman käytöksen kontrolloimisessa, muutoksien hyväksymisessä ja asioiden oppimisessa (Taulukko 1). Hakijat raportoivat vähiten vaikeuksia näkemisessä, kävelemisessä ja kuulemisessa. Hakijoista 95 %:lla oli jokin lääkärin toteama pitkäaikaissairaus tai vamma.

Taulukko 1. Valtti-ohjelmaan hakeneiden toimintakyky. Järjestetty erittäin vaikeaa – raportoineiden mukaan (n = 208).

Toimintakyvyn osa-alue	Lievästi vaikeaa	Erittäin vaikeaa	Ei onnistu lainkaan
Saada ystäviä	38 %	41 %	6 %
Kontrolloida omaa käyttäytymistä	47 %	30 %	1 %
Hyväksyä muutoksia omiin rutiineihin	50 %	29 %	0 %
Oppia asioita	58 %	26 %	0 %
Keskittyä, vaikka tehtävä olisi mieleinen	57 %	24 %	0 %

Tulla ymmärretyksi, kun puhuu	35 %	24 %	5 %
Muistaa asioita	47 %	16 %	1 %
Huolehtia itsestä, kuten syömisestä ja pukeutumisesta	51 %	11 %	4 %
Nähdä, vaikka käyttää silmälaseja	13 %	4 %	2 %
Kävellä 100 metriä, vaikka käyttäisi apuvälinettä	11 %	3 %	3 %
Kuulla puhetta, vaikka käyttää kuulolaitetta	6 %	2 %	0 %

Hakijoiden liikuntatottumukset vaihtelivat melko paljon. Suurin osa ilmoitti liikkuvansa vähintään tunnin päivässä kahtena tai kolmena päivänä viikossa (Kuvio 1) ja 36 %:lla oli jokin liikunnallinen harrastus jo ennalta. Useimmiten hakijoilla ei ollut mitään kodin ulkopuolella järjestettävää harrastusta (43 %) tai he harrastivat yhtenä (30 %) tai kahtena (18 %) iltana viikossa.

Kuvio 1. Kuinka monena päivänä hakija on liikkunut vähintään tunnin päivässä (n = 208)

Valtti-ohjelman hakijoilta tiedusteltiin myös perheen yhteisiä liikuntatottumuksia ja harrastuksia. Vastausten perusteella perheiden yhteiset liikuntatottumukset vaihtelevat todella paljon. Perheiden yhteiset liikuntahetket koostuvat useimmiten ulkoilusta, kuten lenkkeilystä, pyöräilystä, koiran ulkoiluttamisesta, luonnossa retkeilystä ja leikkipuistoissa leikkimisestä. Muita yleisimpiä perheiden yhteisiä liikuntamuotoja olivat uinti ja erilaiset pallopelit.

Valtti-ohjelmalta perheet toivoivat erityisesti apuja mieluisan ja sopivan liikuntaharrastuksen löytämisessä ja luomaan yhteyksiä liikuntatarjontaan ja ohjaajiin sekä sopimaan harrastuskokeiluista. Vain harva (17 %) perheistä toivoi Valtti-ohjaajilta apua innostamaan perhettä liikkumaan yhdessä. Hakijoilta kysyttiin lisäksi perusteluja, että miksi heidät tulisi valita mukaan Valtti-ohjelmaan. Perheet korostivat perusteluissa lasten ja nuorten liikunnallisia tarpeita, sosiaalisten taitojen kehittämistä sekä sopivan harrastuksen löytämisen tärkeyttä. Perheet kuvasivat, että heidän lapsensa ovat innokkaita liikkuvia, mutta heille on ollut vaikeaa löytää sopivaa liikuntaharrastusta, mikä koettiin tärkeänä tukemaan lasten fyysistä kasvua ja kehitystä. Useat vastaajat nostivat esiin, että heidän lapsensa kaipaavat sosiaalisia kontakteja ja ystäviä ja uusi harrastus voisi tarjota mahdollisuuden harjoitella kaveritaitoja ja luoda yhteyksiä ikätovereihin. Lisäksi perheet perustelivat, että heidän lapsensa kaipaavat rohkaisua kokeilla uusia harrastuksia.

Hakijoista suurimmalle osalle (72 %, n = 149) löydettiin oma Valtti-ohjaaja syksyllä 2024. Ohjaajan saaneista 16 lasta ja nuorta ei kuitenkaan lähtenyt ohjelmaan mukaan, vaikka he saivat oman Valtin. Palautekyselyyn vastasi yhteensä 85 perhettä eli 57 % oman Valtti-ohjaajan saaneista. Vastanneista 31 % oli tyttöjä ja suurimman osan äidinkieli oli suomi (91 %). Palautekyselyyn vastanneiden toimintakykyä ei pystytty yksilöimään edellisten vuosien tapaan, sillä hakulomakkeiden tietoja ei yhdistetty palautelomakkeiden tietoihin.

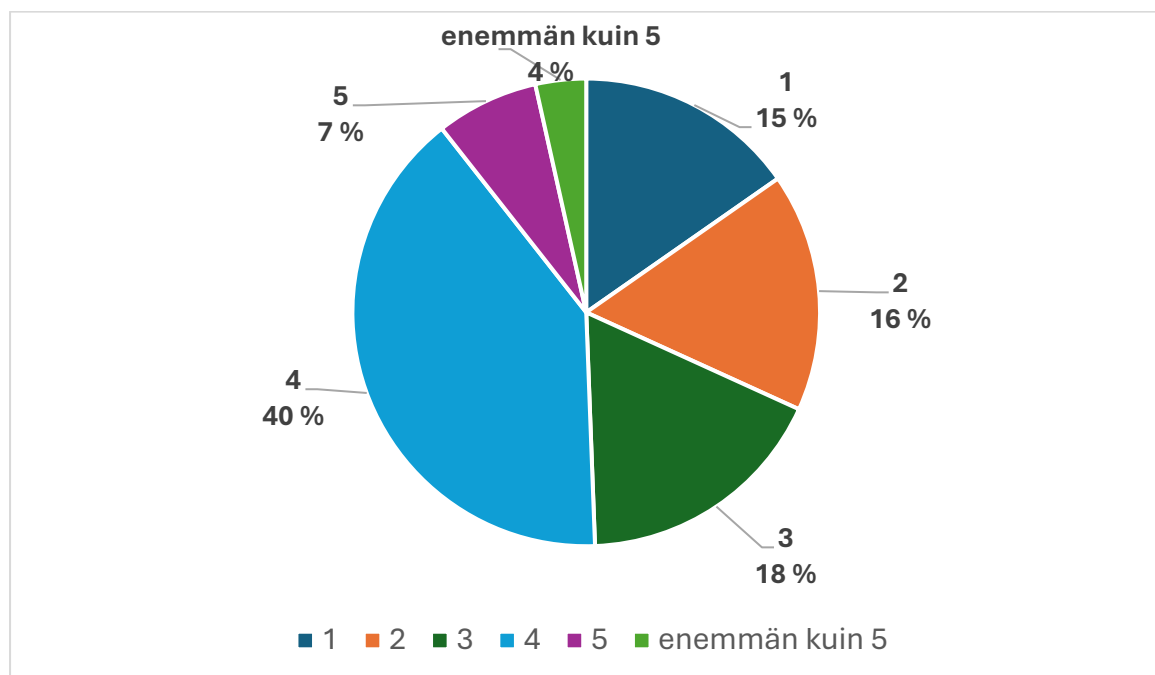
2 Valtti-ohjelman toteutuminen

Palautekyselyyn vastanneista suurin osa (78 %) oli osallistunut Valtti-ohjelmaan syksyllä 2024 ja suorittanut sen loppuun. Viisi perhettä raportoi, että heillä kokeilut jatkuivat vielä palautekyselyn keruun hetkellä. Valtti-ohjaajista 91 % oli järjestänyt perheelle aloitustapaamisen, jossa keskusteltiin perheiden tavoitteista ja toiveista. Lisäksi 58 % Valtti-ohjaajista oli järjestänyt lopputapaamisen, jossa keskusteltiin lapsen tai nuoren tavoitteiden toteutumisesta ja jatkosuunnitelmista.

Vastanneista 15 % kertoi osallistuneensa Valtti-ohjelmaan syksyllä 2024, mutta kokeilut olivat jääneet kesken. Valtti-ohjelman keskeytymisen syyt liittyivät useimmiten Valtti-ohjaajan toimintaan. Aikataulujen yhteensovittaminen Valtin kanssa koettiin esimerkiksi hankalaksi tai Valtti-ohjaajat olivat järjestäneet vain yhden tapaamisen eikä perhe ollut kuullut Valtti-ohjaajasta sen jälkeen.

2.1 Liikuntakokeilujen toteutuminen ja kulut

Kaikkiaan syksyllä 2024 oli järjestetty yhteensä 196 harrastekokeilua. Useimmiten (40 %) lapsille ja nuorille oli järjestetty neljä harrastekokeilua, niin kuin Valtti-ohjaajia oli ohjeistettu (Kuvio 2).

Kuvio 2. Valtti-ohjaajien järjestämien harrastekokeilujen määrä vuonna 2024

Yleisimmin kokeiltuja lajeja olivat jalkapallo, uinti, erilaiset liikuntakerhot, yleisurheilu, tanssi, keilaus, salibandy, kiipeily ja koripallo (Taulukko 2). Kaikkiaan Valtti-ohjelman aikana oli kokeiltu yhteensä 42 erilaista lajia.

Taulukko 2. Valtti-ohjelman aikana kokeillut lajit vuonna 2024.

Harrastus	N
Jalkapallo	19
Uinti	17
Liikuntakerho, jumppa	13
Yleisurheilu	13
Tanssi	11
Keilaus	10
Salibandy	10
Kiipeily	10
Koripallo	9
Kuntosali	7
Jääkiekko tai kelkkajääkiekko	7
Parkour	6
Sirkus	6
Ratsastus	6
Frisbeegolf	5
Cheerleading	5
Pöytätennis	4
Judo	3
Tennis	3
Luistelu	3
Sulkapallo	3
Trampoliini-, seikkailu- tai liikuntapuisto	2
Jousiammunta	2
Golf	2
Laskettelu	2
Telinevoimistelu	2
Partio	1
Taekwondo	1
Padel	1
Paini	1
Pyöräily	1
Uimahyppy	1
Uppopallo	1
Aikido	1
Biljardi	1
Freegym	1
Maalipallo	1
Partio	1
Pickleball	1
Purjehdus	1
Scottoaus	1

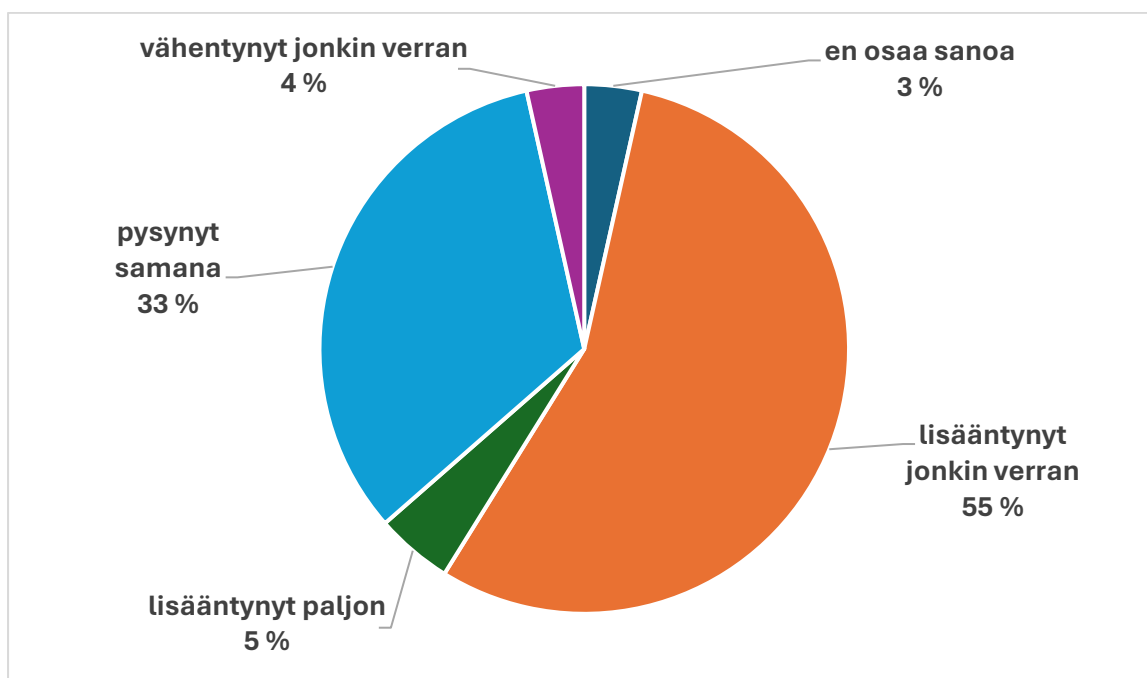
Noin puolelle perheistä oli koitunut kuluja harrastekokeiluihin liittyvistä kuljetuksista (Taulukko 3). Sisäänpääsy- tai osallistumismaksuja raportoi 29 % vastaajista ja välineisiin liittyviä kuluja vain 12 % vastaajista.

Taulukko 3. Valtti-ohjelman kulut kategorioittain vuonna 2024.

	N	ka	Min-max
Sisäänpääsy – tai osallistumismaksut	25	52 €	3–200 €
Kuljetukset	43	21 €	2–100 €
Välineet	10	103 €	10–800 €

2.2 Liikkumisen määrä ja harrastuksen löytyminen

Suurin osa vastaajista kertoi, että heidän liikkumisensa määrä on lisääntynyt jonkin verran tai pysynyt samana Valtti-ohjelman jälkeen verrattuna aikaan, jolloin he hakivat mukaan Valtti-ohjelmaan (Kuvio 3).

Kuvio 3. Jos vertaat viime kevättä, jolloin hait mukaan Valtti-ohjelmaan, ja tätä syksyä, onko liikkumisesi määrä (esim. koulumatkat, vapaa-ajan liikunta, koululiikuntaan osallistuminen) mielestäsi...? (n = 85).

Lapsista ja nuorista 51 % kertoi löytäneensä Valtti-ohjelman avulla harrastuksen, jota on jatkanut säännöllisesti. Suosituimpia harrastuksia olivat uinti, erilaiset liikuntakerhot, kiipeily, cheerleading, salibandy, tanssi, yleisurheilu, judo ja jalkapallo (Taulukko 4). Useimmiten lapset ja nuoret kertoivat harrastavansa uutta harrastusta 1–2 kertaa

viikossa. Lisäksi vastaajista 58 % kertoi löytäneensä ideoita tai mahdollisen harrastuksen, jonka aikoo aloittaa myöhemmin.

Taulukko 4. Valtti-ohjelman aikana löydetty harrastukset ja harrastamisen useus.

Harrastus	Harvemmin kuin kerran viikossa	1-2 kertaa viikossa
Uinti	4	3
Liikuntakerho	3	3
Kiipeily	3	3
Cheerleading	1	3
Salibandy	1	3
Tanssi	0	4
Yleisurheilu	1	3
Judo	0	3
Jalkapallo	2	3
Kuntosali	3	2
Voimistelu	1	3
Koripallo	1	2
Frisbeegolf	0	2
Keilaus	3	0
Parkour	2	1
Sulkapallo	2	0
Ratsastus	2	1
Jääkiekko tai kelkkajääkiekko	2	1
Tennis	1	1
Sirkus	1	1
Pyöräily	0	1
Jousiammunta, ammunta	0	1
Freegym	1	0
Nyrkkeily	1	0
Golf	1	0
Lentopallo	1	0
Taekwondo	1	0
Padel	1	0
Paini	1	0
Spinning	1	0
Miekkailu	1	0
Lattiacurling	1	0

2.3 Harrastuksen löytymistä edistäneet ja estäneet tekijät

Tärkeimpiä tekijöitä, jotka auttoivat harrastuksen löytymistä, olivat hyvä ohjaaja, lasten ja nuorten mahdollisuus vaikuttaa harrastusvalintaan sekä liikunnan harrastamisen hauskuus (Taulukko 5).

Taulukko 5. Harrastuksen löytymistä edistäneet tekijät (n = 46).

	Täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä
Harrastuksessa on hyvä ohjaaja.	89 %
Sain vaikuttaa itse harrastusvalintaan.	87 %
Liikunnan harrastaminen on hauskaa.	86 %
Huomasin, että pärjään ja pystyn.	82 %
Pääsin mukavaan porukkaan harrastamaan.	80 %
Minulla on aikaa liikunnalle	76 %
Liikuntaharrastus löytyi läheltä.	58 %
Sain sopivat kuljetuspalvelut harrastuspaikalle.	42 %
Löysin kaverin, jonka kanssa voin käydä liikkumassa.	16 %
Pystyn kulkemaan itsenäisesti harrastuspaikalle.	13 %
Löysin hyvän avustajan, joka jatkaa harrastusta kanssani.	13 %
Löysin hyvän apuvälineen liikuntaharrastuksen tueksi.	4 %

Lapset ja nuoret eivät kokeneet niin tärkeäksi esimerkiksi hyvän avustajan tai apuvälineen löytymistä liikuntaharrastuksen tueksi. Perheiden yleisimpiä esteitä harrastuksen löytymiselle olivat sopivan ryhmän puuttuminen sekä se, että lapset ja nuoret eivät päässeet kulkemaan itsenäisesti harrastuspaikalle (Taulukko 6).

Taulukko 6. Harrastuksen löytymistä estäneet tekijät (n = 44).

	Täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä
En löytänyt sopivaa ryhmää.	59 %
En pysty kulkemaan itsenäisesti harrastuspaikalle.	52 %
En tiedä, mitä voisin harrastaa.	50 %
Minulla ei ole kaveria, jonka kanssa käydä liikkumassa.	50 %
Minulla ei ole avustajaa, joka voisi jatkaa harrastusta kanssani.	49 %
Liikuntaharrastus on liian kaukana kodistani.	18 %
Koen, että en pärjään tai pysty.	16 %
Kokeilemissani lajeissa ei ollut hyvää ohjaajaa.	16 %
Minulla ei ole kuljetuspalvelua harrastuspaikalle.	14 %
En päässyt vaikuttamaan harrastuskokeiluihin.	14 %
Koin epäonnistumisia Valtti-ohjelman aikana.	11 %

En pidä liikunnasta	9 %
Minulla ei ole aikaa liikuntaan.	9 %
Haluamaani liikuntapaikkaan ei ole esteetöntä pääsyä.	5 %
En löytänyt soveltuvia apuvälineitä liikuntaharrastuksen tueksi.	4 %

3 Perheiden arvio ja kokemukset Valtti-ohjelmasta

Edellisvuosien tapaan lähes kaikki suosittelevat Valtti-ohjelmaa muille (86 %) ja suurin osa hakisi uudelleen mukaan Valtti-ohjelmaan (76 %) (Taulukko 7).

Taulukko 7. Valtti-ohjelman kokonaisarviointi vuonna 2024 (n = 85).

	Täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä
Suosittelen Valtti-ohjelmaa muille.	86 %
Aikataulujen yhteensovittaminen Valtin kanssa sujui hyvin.	81 %
Hakisin uudelleen mukaan Valtti-ohjelmaan.	76 %
Harrastekokeilujen maksut olivat sopivia perheelleni.	75 %
Valtti-ohjelman kokonaiskesto oli sopiva.	71 %
Valtti toi lisäideoita nykyisen harrastustarjontani monipuolistamiseksi.	68 %
Valtti-ohjelman ajankohta oli sopiva perheelleni.	66 %
Valtti innosti koko perhettä yhteiseen liikkumiseen	38 %

3.1 Avoimet vastaukset

3.2 Palautetta Valtti-ohjaajista ja heidän toiminnastaan

Perheiden kokemukset Valtti-ohjaajien toiminnasta ja heidän kanssaan tehtävästä yhteistyöstä vaihtelivat edellisvuosien tapaan suuresti. Osa perheistä kiitteli Valtteja,

sillä he osasivat ottaa lapsen hienosti huomioon ja toimivat kaikin puolin ammattimaisesti. Valtti-ohjaajat olivat aloitteellisia ja löysivät useita sopivia vaihtoehtoja, joista perheet valitsivat parhaiten sopivat. He ottivat kiitettävästi selvää eri harrastusmahdollisuuksista ja niiden aikatauluista. Lisäksi perheet kuvasivat Valtti-ohjaajia muun muassa avuliaisiksi, ystävällisiksi ja idearikkaiksi:

”Loistavat ohjaajat - suurkiitos heille harrastusmahdollisuuksien selvittämisestä huomioiden lapsen erityistarpeet ja -haasteet.”

”Valtit olivat todella sinnikkäitä ja kohtasivat lapsen erinomaisesti. Hyvin passiivinen tietokoneella viihtyvä lapsi ei kertaakaan vastustellut tapaamisiin/lajikokeiluihin lähtemistä.”

”Valttiohjaaja oli aivan huippu tyyppi! Osasi kannustaa, ohjata ja innostaa erinomaisesti.”

”Kiitos! Aivan mahtava juttu. Ohjaaja oli super, upea tyyppi. Sain hänestä ystävän!”

”Valtti-ohjaajamme oli erinomainen: mukava, hyvin avulias, omistautunut ja täsmällinen. Lapsi nautti kovasti hänen seurastaan.”

”Tytölle oli löytyneet oikein sopivat Valtti- ohjaajat. Yhteistyö toimi hyvin. Sopivat maksuttomia harrastuskokeiluja, joista toinen olikin selvästi tytön juttu. Olemme oikein tyytyväisiä ohjelmaan ja pääsimme hyvin tavoitteisiin. Ja tyttö löysi oman harrastuksen, josta on nyt oikein ylpeä.”

”Hienoa oli ohjaaja-opiskelijat, jotka olivat luonnollisia ja ystävällisiä ja idearikkaita. Meidän valtti oli aloitteellinen ja haki meille useita sopivia vaihtoehtoja. Valitsimme 2 sopivinta, ja niistä molemmista tuli meille harrastus 😊”

Osa perheistä oli pettynyt Valtti-ohjaajien toimintaan, sillä yhteydenpito heidän kanssaan oli koettu hankalaksi. Valtti-ohjaajien viestintä ja sitoutuminen olivat ajoittain puutteellisia, mikä johti siihen, että osa perheistä ei päässyt kokeilemaan harrastuksia lainkaan ja osa Valtti-ohjaajista oli lopettanut yhteydenpidon perheeseen ensimmäisen tapaamisen jälkeen. Onkin tärkeää, että Valtti-ohjaajilla on tarpeeksi sitoutumista, motivaatiota ja aikaa Valtti-ohjelmalle.

"Ajatus oli hyvä, mutta ohjaajan valinta epäonnistui ja harmillista oli että hän ei edes ilmoittanut perheelle ettei aio jatkaa yhteistyötä. Liikkuvainen/karkaileva lapsi tarvitsee myös rinnalle nopeat reaktiot omaavan turvallisen aikuisen. Valttikoordinaattori oli kerran yhteydessä ja ilmeisesti myöskin tietämätön Valtin katoamisesta."

"Yhteistyö Valtin kanssa ei oikein toiminut. Valtilla oli koko syksyn kiireitä. Ei tuntunut olevan aikaa järjestää tutustumisia harrastuksiin. Yhtä harrastusta ehdimme käydä kokeilemassa. Muuten Valtti oli oikein mukava henkilö."

"Ohjaajien kanssa yhteistyö ei toiminut mielestäni. Onneksi lapsi innoistu ja pärjää tanssin parissa ilman waltti ohjausta."

"Valtti-ohjelma ei toteutunut ollenkaan. Syyt inhimillisiä, Valtit eivät pystyneet toimimaan keskenään. Meihin ei oltu missään yhteydessä yhteisen aloitustapaamisen jälkeen aikana elokuun aloitus - marraskuun puoliväli. Sitten tulikin tieto, ettei Valtti-ohjelma toteudu. toisesta Valtista ei kuulunut koskaan mitään, toinen Valtti kyseli marraskuussa asioita ja sitten uudestaan oli yhteydessä ja pahoitteli ettei voi jatkaa Valttina. Sitten koordinaattori soitti, ettei nyt onnistu ollenkaan meidän Valttimme."

Tällaista sattuu toki, mutta meidän kohdallamme tämä on valitettavasti jo toinen kerta Valtti-ohjelmassa. Aiemmallalla Valtti-ohjelmalla päästiin jopa lajeja kokeilemaan mutta Valttien ymmärtämättömyys ja/tai kokemattomuus nepsylasten kanssa toimimisessa kaatoi kokeilun, myös tuolloin Valttien toiminta oli hyvin passiivista eikä motivoitunutta.”

”Olemme erittäin pettyneitä. Lapsi olisi ollut innokas kokeilemaan, mutta valtti ei järjestänyt mitään muuta kuin luistelun, kiitos tästä. Olimme koko perheenä valmiita kokeiluihin ja olisimme järjestäneet aikatauluja mutta valtti ei järjestänyt mitään kokeiluja, Valtti ei soittanut kertaakaan meille koko ohjelman aikana, laitto harvakseltaan viestejä esim peruakseen tapaamisen. Lapsi oli koko syksyn aikana kerran kipeänä joten olisi ollut mahdollisuus osallistua!!! Meillä on toinenkin kehitysvammainen lapsi jolle olin ajatellut hakevani tätä valttia, mutta en tällä kokemuksella aio hakea. Mielestäni teidän info tilaisuus syksyllä antoi täysin väärän kuvan siitä mitä tämä ohjelma käytännössä on. Tuli vahva tunne siitä että valttia ei kiinnostanut tämä tehtävä ja hän ei ollut millään tavalla sitoutunut tähän ohjelmaan.”

”Risuihin Valtti-toimintaan se, että sitä ei päästy edes aloittamaan. Hakemus oli tehty, mutta kukaan ei ollut yhteydessä. Mielellään lähtisimme lajikokeiluihin Valtti-toimintaan. Valitettavasti kokeili jäi meidän osalta kokonaan pois ja nyt tuli sitten jo palautekysely.. Vaikea itse Valtti-toimintaa tässä arvostella, koska siitä ei ole kokemusta.”

”Valttien tulisi olla sitoutuneita ohjelmaan ja pitää huolta että luvut kerrat toteutuu ja olla aktiivisesti yhteydessä (ei saisi oma kalenteri olla liian täynnä)”

”Ohjaaja lupasi ilmoittaa 2. Kerran harrastus kokeilun. Ei ilmoittanut sitä koskaan. Meidän puolesta olisimme joustaneet, niin että harrastuskokeilu olisi onnistunut. Jo ensimmäistä tapaamista jouduin häneltä kysymään lokakuun lopulla. Kun ensin tarjottu aika ei meille sopinut. Ensimmäinen harrastuskerta onnistui heti siitä 1.vkon päästä. Lupasi ilmoittaa. 2. kertaa sitä tässä odotellaan edelleen. Nuori tykkäsin käydä hänen kanssaan ja olisi lähtenyt uudelleenkin kokeilemaan. Mutta ikävä kyllä ei sitten onnistunut. Nuori oli jopa asiasta innoissaan ja odotti toista kertaa, mikä oli minulle iloinen yllätys.”

”Valtti ohjaajan sitoutuminen tehtävään olisi tärkein lähtökohta valtti ohjelmassa. Lapsen pettymys oli sanoin kuvaamaton koska valtti ei tavannut kertaakaan lasta. Valtti puuttui jo aloitus kokoonpanosta.”

3.3 Valtti-ohjelman onnistumiset

Perheiden palautteissa nousi esiin monia yksittäisiä onnistumisia. Tyytyväisimpiä olivat he, jotka olivat löytäneet Valtti-ohjelman avulla harrastuksen, mutta myös osa vastaajista koki ohjelman hyvänä, vaikka omaa harrastusta ei ollut vielä löytynytäkään.

”Hieno kokemus oli ammunta (haulikolla). Se oli hyvin silmiä avaava Valtti-ohjelmaan osallistuvalla saada kokeilla oikeaa asetta. Kokemus oli varmasti mieleenpainuva ja antoi hyvää realismia em. pelimaailmasta tulleetseen ammuskeluun.”

”Hyvää oli myös uudet lajikokeilut kuten biljardi ja minigolf. Hyvää oli Valttiohjelmaan osallistuvan itsenäinen oleminen Valttiohjaajien kanssa.”

”Valtti-ohjelma on hieno keksintö ja meidän kohdalla se onnistui täydellisesti. Kuitenkin havainnoimme, että tähän liittyy todella paljon sattumankauppaa ja tuurilla menoa, jotka meidän kohdalla onneksi osuivat oikeaan. Havaittavissa oli, että opiskelijoille tämä kokonaisuus oli markkinoitu ihan eri näkövinkkelistä kuin meille perheille, ja jopa valtti-idean tarkoituksessa oli eroavaisuuksia mikä käsitys tästä oli meillä ja valtilla. Onneksi meille sattui juuri oikeanlainen valtti! Tiedän tämän perusteella, että valtti-ohjelma ei tule sopimaan meidän toiselle lapselle, jolle valtti-ohjelmaa on suositeltu terveydenhuollon toimesta. Jos olisimme hänen kanssaan lähteneet tähän mukaan, olisi tämä ollut katastrofi.”

"Ihan mahtava ohjelma, lämmin suositus jokaiselle perheelle jonka lapsi/nuori haluaisi harrastaa, mutta ei löydä itselleen sopiva harrastusmuotoa. Ihmeitäkin voi näköjään tapahtua :)"

"Ihana juttu että tällaista mahdollisuutta on näille nuorille tueksi."

"Lapsi tykkäsi valtti tapaamisista ja innoissaan lähti kokeilemaan uutta. Hän innostui luistelusta, mutta mietimme vielä, että onko se lapselle sopiva laji? Ehkä etsimme vielä uuden sopivamman"

*"Dear Program Coordinators,
I hope this message finds you well. I wanted to take a moment to express my heartfelt gratitude for the wonderful experience we had with your program aimed at helping special needs children find hobbies. It was truly beautiful to see my child engaged and having fun, while being supported and encouraged by your team. The positive atmosphere you created made a significant difference, not just for my child, but for our entire family. Unfortunately, due to some health challenges, we were unable to participate as fully as we would have liked. However, I am looking forward to the opportunity to join in during the spring and summer sessions. I am also eager to help spread the word about this fantastic program and contribute to its improvement in any way I can. Thank you once again for providing such a valuable service to our community."*

"Todella mahtava juttu, tämä Valttiohjelma. Suosittelen muille. Olimme onnekkaita kun meidät valittiin ohjelmaan."

"Oli mahtava saada uusia ideoita liikuntakokeiluun, kaikkea ei itse olisi osannut keksiä"

"Kiitos! Meidän lapselle tämä oli merkittävä kokemus kun pääsi osallistumaan ja kokeilemaan useampaa sekä sen kautta löytämään oman juttunsa."

"Valtti-ohjelman kautta kävimme kuntosaliohjauksessa. Pojalla on tällä hetkellä sovelletun judon harrastus ja sen, koulun liikunnan ja koulumatkojen myötä liikuntaa tulee sopivasti."

"Fysioterapeutit olivat todella mukavia ja ottivat minut hyvin vastaan. Ratsastuskokeilu oli tosi kiva. Harmi että se tanssikerta jäi pois. Sen suhteen olisi tarvittu parempaa etukäteissuunnittelua. Loppukauden tunnit keskittyivät siinä vain esiintymisen harjoitteluun ja siksi uusia ei otettu mukaan kokeilemaan."

3.4 Perheiden kehitysehdotukset

Osa perheistä koki, että Valtti-ohjelma olisi voinut sisältää useampia kokeilukertoja ja ehdottivat, että samaa harrastusta voisi käydä kokeilemassa kaksikin kertaa, jotta lapsi voisi paremmin tutustua lajiin. Ohjelma jäi monille perheille liian lyhyeksi, ja lajikokeiluja olisi voinut olla enemmän. Osa perheistä toivoi, että Valtti-ohjelma voisi alkaa jo aiemmin syksyllä ja että harrastuskokeiluja voisi tehdä myös viikonloppuisin, sillä perheillä olisi silloin paremmin aikaa. Eräs vastaaja ehdotti, että Valtti-ohjelman aloitustapaamisessa voisi olla enemmän lajeja esillä.

"It was very nice to meet our instructor. She was very dedicated and passionate to help us, sorted my children`s needs. Unfortunately, lots of places are not suitable for my daughter. For example- we were keen to continue with the cheerleading but the team hasn´t got a permanent teacher and there wasn´t music and dynamics. Regarding the time- I would recommend for example to set up the goals- 3 try-out hobbies, 2 times each. One session is not enough to understand if that is suitable for a special child for the instructor also to make a better contact and build a connection with the child. I am happy that Valtti encouraged us, because we agreed that the best for the child is to find a hobby that takes energy from her and make her happy and that includes music and dancing and movement."

"Oli ihan kivaa. Jäi vähän lyhyeen, olisi voinut vielä jatkaa. Lajikokeiluja voisi olla esim kolme ja näissä käytäisiin kaksi kertaa per laji niin pääsisi alkujännityksestä paremmin yli"

"Meillä Valttiohjelma vasta päättyi, joten harrastuksen aloittaminen on vielä kesken. Aluksi lapsi luetteli lähinnä jo kokeilemiaan harrastuksia, joka sekoitti lajikokeilua. Sen vuoksi alkukäynnillä olisi hyvä listata jo ne aiemmin kokeillut ja kertoa lapsille enemmän erilaisista vaihtoehtoista, koska lapsi ei välttämättä itse osaa ehdottaa lajikokeiluja. Meillä kuitenkin lopulta löytyi hyvä vaihtoehto Valtin oman urheilutaustan perusteella, josta saattaa tulla ohjelmaan osallistuneen lapsen uusi harrastus."

"Kick off tilaisuuteen olisin kaivannut lisää lajikokeiluita. Valtit olivat mukavia aikuisia!"

"Harrastekokeiluja tulisi voida myös kokeilla viikonloppuisin, koska tällöin on paljon enemmän mahdollisuuksia kuin vain arkena. Kokeilut tulisi tapahtua nimenomaan joissain seuroissa että pystyisi saada kontaktin lajiin jatkoa ajatellen (ei siis vain esim jalkapalloa muiden valttien kanssa). Osallistuimme ohjelmaan koska emme tunne alueemme harrastus mahdollisuuksia riittävän hyvin ja kaipasimme apua siihen. Tämä jäi kuitenkin valitettavasti puuttumaan."

"Pojat hoitivat oman tonttinsa ihan ok. Ei ole heidän vikansa että lajien ryhmäkoot sekä vetäjien määrä oli paikoissa vähäinen"

"Olisi kiva, jos ohjelma voisi jatkua vielä muutaman kerran löydettyjen uusien harrastusten parissa."

"Arjessa kuormittuvalle lapselle alkuilta tai viikonloppu on paras harrastusajankohta."

"Harmillista, että kahden eri lajin lajikokeilu jäi toteutumatta kun moni laji jäi jo aikaisesssa vaiheessa joulutauolle. Ehdotuksena, että Valttiohjelma käynnistettäisiin jo aiemmin syksyllä/loppukesästä. Silloin myös ulkona tapahtuvat harrastukset olisivat mahdollisia. Yksi lajikokeilu jäi sen vuoksi välistä, että säät eivät olleet enää mahdolliset."

"Risut: tällä alueella tämä ei sovi näkövammaiselle. On täysin eri ryhmä kuin muut erityislapsset. Harrastusryhmät olivat siis vain erityislapsille eikä näkövammaisen sovellu joukkoon. Näkövammaisille olisi oltava oma lasten ryhmä. Myös esim. Sulkapallomailat ja isommat pallot sai etsiä itse ja oli todella vaikea löytää. Tähän kysyin apuja, mutta siihen eivät tytöt olleet saaneet vastausta eli vähän huonosti autettu valtti-ohjelman puolesta. Luulen, että tämä valtti -ohjelma tarkoitettu enemmänkin muille erityisryhmille kuin näkövammaisille. Meillä ehkä sanoisin hyödytön homma."

"Yhteinen lopetus olisi ollut mukava. Viimeisen kokeilun yhteydessä vain todettiin kiitos hei. Oli mukava tavata."

**SUOMEN
PARALYMPIAKOMITEA**

